

یک قاشق غذای متبرک برای عزیز

انتصاب معاون طرح و برنامه آستان قدس رضوی

دیدگاه

بی توجهی به اثرگذاری بر مخاطب ضعف کتاب‌های دینی است

محمدکاظم شاکر، استاد دانشگاه علامه طباطبایی با قدردانی از متولیان کتاب و تفسیر معاصره قرآن، به برخی ایرادهای آن اشاره کرد و ...

صفحه ۳

دکتر سید احمد رهنمایی، دانش آموخته دکتری فلسفه تعلیم و تربیت دانشگاه مک گیل کانادا از نسبت تعلیم و تربیت و سیاست می گوید

انتقاد سازنده همان تربیت سیاسی است

۲ ۳

پیاده‌سازی سامانه‌های نوین آبیاری هوشمند توسط شرکت کشاورزی رضوی

گام بلند آستان قدس برای مدیریت منابع آبی

۴

تأثیر کلام حاج قاسم در شیعه شدن بانوی خبرنگار آمریکایی

۲

مجازآباد

مثل دزفول

صفحه مجازی بخش زنان، خانواده و سبک زندگی منتسب به رهبر انقلاب (ریحانه)، هم‌زمان با چهارم خرداد که به نام «روز مقاومت دزفول» نام‌گذاری شده است، لوحی با عنوان «مانده بر پای وطن» را منتشر کرد. در توضیح این طرح، بخشی از بیانات رهبر معظم انقلاب منتشر شده است که در ادامه آن را می‌خوانید: «در دفاع مقدس،

نقش پشت جبهه به قدر جبهه اهمیت داشت. برخی با حمایت‌های فرهنگی و تبلیغاتی دائم مشغول خنثی‌سازی عملیات روانی دشمن بودند، از شعر و شعار و پذیرایی از جنگ‌زده‌ها، تا ماندن مردم شهرها زیر موشکباران دشمن، مثل دزفول؛ یکی از موارد افتخارآمیز پشت جبهه، ماندن مردم اهالی شهرهای زیر موشکباران بعضی از شهرها بود.»

صحبت کردن پشت سر نامزدها

این روزها انتخابات یکی از داغ‌ترین سوژه‌های فضای مجازی به حساب می‌آید. کانال فقه و احکام رهبر معظم انقلاب اسلامی هم در همین راستا جدیدترین استفتا از معظم له و جواب ایشان را منتشر کرده است. در این پست مجازی که با عنوان «صحبت کردن پشت سر نامزدها» منتشر شده، آمده است: سؤال: در ایام انتخابات برای شناخت نامزد مناسب، باید نواقص، عیوب و امتیازات آن‌ها را در گذشته و حال تفحص کرد تا فرد لایق را پیدا نمود، آیا صحبت کردن پشت سر نامزدها برای انتخاب فرد صالح، جایز است؟ ملاک چیست؟ جواب: در امور مربوط به انتخابات در حد مشاوره، اشکال ندارد.

پرچمشون بالاست!

محمدحسین پویانفر، مداح اهل بیت(ع) با انتشار تصویری از حضور داولطابانه‌اش برای تزریق واکسن ایرانی کرونا در روز سوم خرداد، در صفحه اینستاگرامی خود نوشت: «همیشه برای من سوم خرداد و آزادی خرمشهر یادآور اعتماد به جوانی ایرانی بوده. دسته‌گلایی چون شهید حسن باقری، سوم خرداد ۱۴۰۰ تصمیم گرفتیم به دانشمندا، جوانی ایرانی اعتماد کنم و در طرح واکسن ایرانی کووید۱۹ شرکت کنم. ماها هروقت به جوانی ایرانی زیر سایه باتجربه‌های عاقل اعتماد کردیم ضرر نکردیم، دشمن گرم و عزتشون روزافزون. پی نوشت: برویجه‌های کادر سلامت پرچمشون بالاست. روح همه مدافعان سلامت هم شاد شاد».

درباره تاریخ بقعه پیرپالاندوز که امروزه در مجموعه اماکن متبرکه قرار دارد

همسایگی شاه خراسان به دو عالم ندهم

گمانه‌زی درباره پیرپالاندوز

پس فرد مدفون در بقعه پیرپالاندوز که امروزه بنای آن به مجموعه اماکن متبرکه راه یافته، کیست؟ در این باره دو دیدگاه وجود دارد که اثبات هر دو آن‌ها کار ساده‌ای به نظر نمی‌رسد. دیدگاه نخست، شیخ محمد عارف کارزندهی (احتمالاً منسوب به روستای کارده واقع در شمال شرقی مشهد)، از عرفای دوره صفوی و ساکن شهر مشهد را به عنوان فرد مدفون در بقعه معرفی می‌کند؛ عارفی که برخی می‌گویند حوالی سال ۹۸۵ ق. زمان ساخت بنا، بدرد حیات گفت و در زهد و عرفان شهرتی تمام داشت و شاگردانی را نیز تربیت کرد. با این حال، برخی دیگر از مورخان و محققان مانند سید ضیاءالدین سجادی در کتاب «مقدمه‌ای بر مبانی عرفان و تصوف»، فرد مدفون در بقعه را ابونصر عبدالله بن علی سراج طوسی می‌دانند؛ ملقب به «طاووس الفقرا» و صاحب کتاب مشهور «الملح» که از عرفا و فقهایی مشهور قرن چهارم هجری بود. این نظر در میان مورخان طرفدارانی دارد، اما قابل اثبات نیست به همین دلیل نمی‌توان میان دو فرد، به عنوان صاحب مقبره بقعه پیرپالاندوز، یکی را برای محترم و شاید صاحب کرامت بودن فرد مدفون در بنا فرض کنیم؛ موضوعی که البته به دلیل فقدان اسناد تاریخی قابل رهگیری و شناسایی بیشتر نیست. نکته‌ای که شاید بسیاری از ما درباره بنای پیرپالاندوز ندانیم، این است که مزار حجت‌الاسلام غلامرضا واعظ طبسی پدر مرحوم آیت‌الله واعظ طبسی، تولیت فقیه آستان قدس رضوی هم که در سال ۱۳۸۵ ش. دار فانی را وداع گفت، داخل بقعه پیرپالاندوز قرار دارد.

درگاه خواجه قنبرعلی بن خواجه حسین سنه ۹۸۵ هـ. این کتیبه کوچک هنوز هم بر سردر بقعه پیرپالاندوز نصب است. می‌دانیم سلطان محمدخاندانده فرزند شاه‌طهماسب یکم، پس از دوران کوتاه سلطنت شاه‌اسماعیل دوم که دورانی پر از خون‌ریزی و هرج و مرج بود، در سال ۹۸۵ ق. به حکومت رسید و تا سال ۹۹۶ ق. که پسرش شاه‌عباس یکم او را از سلطنت خلع کرد، با وجود نابینایی و ناتوانی در اداره امور، اسماً فرمانروا ماند. بنابراین احتمال دارد ساخت بنا از دوران شاه‌طهماسب یا شاه‌اسماعیل دوم شروع شده و در این سال به پایان رسیده باشد.

در واقع خواجه قنبرعلی نام شاه صفوی وقت را روی کتیبه گذاشته است تا بعد برایش مشکلی پیش نیاید. با توجه به این قضیه، احتمالاً فرد مدفون در بقعه باید پیش از سال ۹۸۵ ق. درگذشته باشد. نتیجه‌ای که می‌توان از این موضوع گرفت، آن است که داستان مربوط به دیدار شیخ بهایی با پیرپالاندوز به احتمال خیلی زیاد، دقیق و درست نیست. روایان این داستان، زمان دیدار را عهد شاه‌عباس یکم صفوی می‌دانند و در این دوره فرد مدفون در بقعه پیرپالاندوز، در قید حیات نبوده است. اگر قرار باشد این دیدار را واقعی بدانیم باید آن را مربوط به زمانی فرض کنیم که پدر شیخ بهایی؛ عزالدین حسین بن عبدالصمد عاملی از سوی شاه‌طهماسب یکم به عنوان شیخ‌الاسلام مشهد تعیین شد و به این شهر آمد یعنی سال ۹۷۰ ق. و در این تاریخ هم شیخ بهایی نوجوانی حدوداً ۱۶ ساله بوده و بعید به نظر می‌رسد دیداری با آن مشخصات بلاد الله و ناصر عبادالله ابوالمظفر شاه سلطان محمد خاندانده خلدالله ملکه و سلطانه بسعی و اهتمام بنده

محمد حسین نیکبخت: پیش از آنکه حرم مطهر توسعه پیدا کند، بنایی بیرون از اماکن متبرکه در نزدیکی پایین‌خیابان و محور شرقی شهر مشهد وجود داشت. آرامگاه پیرپالاندوز برای مردم مشهد همیشه محترم بوده است، بی‌آنکه بدانند چرا و به چه دلیل؟ این احترام از نسلی به نسل دیگر منتقل شد و چون درباره شخص دفن شده در این بقعه قدیمی، اطلاعات دقیقی در دست نبود، داستان‌های مختلفی درباره‌اش بر سر زبان‌ها افتاد. خود من از آن افرادی هستم که داستان دیدار پیرپالاندوز با شیخ بهایی را از زبان بزرگ‌ترهای فامیل شنیده و از ماجرای نظر کیمیای پیرپالاندوز و تبدیل شدن سندان آهنی به طلا، حیرت کرده‌ام. می‌دانم خیلی از شما هم چنین روایت‌هایی را شنیده‌اید. امروزه مزار پیرپالاندوز در شمال شرقی صحن هدایت حرم رضوی قرار دارد و آن را به صورت اساسی بازسازی کرده‌اند و از بیرون هم به آن راه است؛ یعنی باید از سمت ورودی پایین‌خیابان (نواب صفوی) به سوی حرم بیایید سپس اندکی به سمت راست بروید تا به در ورودی بقعه برسید.

نزدیکی آرامگاه پیرپالاندوز به حرم رضوی و همسایگی‌اش با بارگاه منور امام رضا(ع)، موجب شد از قدیم‌الایام این مکان مورد توجه زائران حضرت ثامن‌الحجج(ع) نیز قرار بگیرد. به همین دلیل در صفحه امروز رواق می‌خواهم از تاریخ این بنا و فرد مدفون در آن که امروزه بخشی از اماکن متبرکه است برایتان بگویم، امیدوارم مرا همراهی کنید.

یک بحث تخصصی و تاریخی

پیش از آنکه بخواهیم درباره فرد مدفون در بقعه پیرپالاندوز نظری بدیم، ابتدا باید تاریخچه بنا را بررسی کنیم. بنای پیرپالاندوز مربوط به دوره صفویه یا دست‌کم در این دوره بازسازی شده است. براساس اطلاعات مندرج در کتاب «گزارش مکتب شاپور» که در سال ۱۳۱۳ ش. به همت زندیاد محمدتقی مدرس رضوی به رشته تحریر درآمد و در متن کتاب، اماکن آن زمان مشهد به صورت مختصر شرح و توضیح داده شده است، در حدود ۹۰ سال پیش، مقبره پیرپالاندوز وضعیت خوبی نداشته است؛ بیشتر کاشی‌های گنبد دو پوسته‌ای آن ریخته بود و با وجود ترمیم داخل بنا، شرایط آن تعریفی نداشت. بر سردر بنا، روی سنگ مرمر سفیدی تاریخ ساخت یا شاید تجدید بنای بقعه را چنین توضیح داده بودند: «فی ایام دوله السلطان الاعظم و الخاقان المعظم حافظ بلاد الله و ناصر عبادالله ابوالمظفر شاه سلطان محمد خاندانده خلدالله ملکه و سلطانه بسعی و اهتمام بنده

آن روزها

«مطلع الشمس»؛ خزانه اطلاعات تاریخی آستان قدس رضوی

محمدرضا انصافی: تا

پیش از میانه دوره قاجار، نگارش متون تاریخی و جغرافیایی در ایران شکل و شمایل سنتی داشت، تحلیل کمتر در آن به چشم می‌خورد و به لحاظ شکل‌بندی، ساختار منظمی را دربر نمی‌گرفت. این کتاب‌ها عموماً با زبان سخت و پرتکلف نوشته می‌شد؛ گویی مورخ یا جغرافیدان می‌خواست با این روش، سواد و دانش خود را به رخ دیگران بکشد! وضع در دوره افشاریه و زندیه به گونه‌ای بود که خواندن متون تاریخی این عصر مانند «جهانگشای نادری»، برای افراد باسواد ایرانی دوره ما تقریباً غیرممکن است! این وضعیت تا ورود سبک تاریخ‌نگاری جدید به ایران در دوره ناصرالدین‌شاه تغییر کرد و محمدحسن‌خان اعتمادالسلطنه به عنوان تحصیلکرده رشته تاریخ و جغرافیا در دانشگاه پاریس، تحول عده‌ای در نگارش این نوع از متون به وجود آورد. کتاب مطلع‌الشمس که توسط اعتمادالسلطنه و درباره جغرافیا و تاریخ خراسان، مشهد و آستان‌قدس رضوی در سال ۱۲۶۲ ش. به رشته تحریر درآمد و با چاپ سنگی منتشر شد، یکی از نخستین آثاری است که در آن، با شکلی نوین و ساده، تاریخ و جغرافیای یک منطقه برای خواننده شرح داده شده است.

هرچند از تنظیمات مدرن تاریخ‌نگاری امروزی در آن کمتر استفاده شده، اما به لحاظ دارا بودن اطلاعات بسیار گسترده و متنوع در جغرافیا، تاریخ و فرهنگ و هنر آستان‌قدس، مشهد و خراسان از اهمیت بسیاری برخوردار است. مؤلف کوشیده است در تدوین مطلع‌الشمس از منابع دست اول و به ویژه در توصیف ابنیه حرم مطهر، از مشاهدات خود استفاده کند. بنابراین کتابش به خصوص در زمینه شناخت بناها، کتیبه‌ها، ذکر بزرگان مشهد و تاریخ دوره قاجار اهمیت بسیاری دارد. متن بسیاری از این کتیبه‌ها در کتاب وارد شده است.

تعداد زیادی از این کتیبه‌ها و اسناد، امروزه از بین رفته‌اند و کتاب مطلع‌الشمس یگانه مستندی است که درباره آن‌ها می‌توان به آن رجوع کرد. این مستندنگاری بر ارزش علمی و اطلاعات تاریخی کتاب در حوزه آستان‌قدس رضوی افزوده است؛ در واقع می‌توان آن را خزانه اطلاعات تاریخی آستان قدس رضوی دانست. کتاب مطلع‌الشمس نخستین بار در سال ۱۲۶۲ ش. منتشر شد و جلد سوم آن، در سال ۱۲۶۵ ش. انتشار یافت. سال‌ها بعد در سال ۱۳۱۵ ش. دوباره این کتاب را تجدید چاپ کردند و بعدها در سال ۱۳۶۲ ش. با حروفچینی جدید در اختیار علاقه‌مندان قرار گرفت. اطلاعات مربوط به تاریخ آستان قدس رضوی به طور مشروح در جلد دوم این کتاب موجود است. اعتمادالسلطنه به دلیل همراهی با ناصرالدین‌شاه در سفر به مشهد، تقریباً محدودیتی در مشاهده اسناد و اماکن نداشته و همه جا را از نظر گذرانده است.

